

Naši dopisi.

Iz Idrije. (*Vabilo k veliki narodni veselici*), ki jo priredi tukajšnja čitalnica v nedeljo dne 23. julija na gosp. Leskovicu pristavi v prid „Narodnemu domu“. Program: 1. „Naprej“ — Jenko, godba. 2. „Slovan“ — J. Vašak, moški zbor. 3. Slavnostni govor. 4. Ouvertura „Cavatina i due foscani“ — J. Verdi, godba. 5. „Tičica“ — F. Majer, čveterospev. 6. Venec narodnih pesmi — A. Salmič, godba. 7. „Jadransko morje“ — A. Hajdrih, moški zbor. 8. „Vinska poskušnja“, komičen prizor s petjem. 9. Tombola. 10. Ples. — Združeni odhod iz čitalnice ob pol 4. uri popoldne z zastavo in godbo. — Za gospode vstopnina k plesu 50 kr. — K obilni udeležbi najuljudneje vabi odbor.

Iz spodnje Idrije 15. julija. — Imeli smo tukaj v Idriji in v spodnji Idriji dne 12. t. m. opoldne po 12. uri prav hud vihar, kateri je okoli 5 minut trajal. V Idriji so nekateri senó sušili, in ko se temni oblaki prikažejo, so seno hitro na kup spravili, in ko nevihta pride, jim cele kupe navzdol odnese in ravnali, tudi pri strehah je vihar več škode napravil, in v spodnji Kanomlji je 8 štantov velik kozolec podrl, in pod kozolcem shranjenim vozovom nekaj koles polomil; tako je vse škode od 400 do 500 gold. Kozolec je bil pred škodo ognja v Gradcu zavarovan, odkar se je ono zavarovanje začelo. Ko sem pobarat šel, ali se bode kaj pomoči dobilo, da se nov kozolec napravi, me zavrne gosp. J. L., da nič, ker ni strela v njega udarila, da bi bil pogorel. — Nevihta ga je pokončala, ni ga več in ga tudi ne bo, če se gospodarjem v c. k. idrijskem gozdu stare pravice za les nazaj ne dajo. Ko so c. k. komisar gosp. Pleško leta 1870. naša poslopja pregledovali, koliko bo ta ali uni za svoje poslopje lesa in za kurjavo drv potreboval, so v zapisnik vpisali, tudi nam obetali, da se bode nam toliko dalo od c. k. gozdov, da, če bi kdo v nesrečo prišel in pogorel, da si bode mogel novo poslopje napraviti. Pa to je vse po vodi splavalo, kar so bili nam pravični komisar obljubili. Začeli so servitutno odvezo od c. kr. gozdov najprej na Vojskem in Črnem vrhu deliti in tam spoznali 32 posestnikom 21.466 gld. 60 kr. odškodnine, v spodnji Idriji in v spodnji Kanomlji pa 40 posestnikom le 6416 gold. 69 kr.

Prav prijazno prosim za svét, kako bi se moglo pomagati, da bi staro pravico za les nazaj dobili?

Odgovor vredništva. Enaka vprašanja dobile so uže „Novice“ mnogokrat in prav take pritožbe iz več krajev Gorenjskega. Iz vsega se razvidi, da je bila prav mnogokrat kmetom prav pičla odškodnina za gozdne pravice odmerjena. — Redne pomoči zoper take razsodbe, ki so uže vso postavno veljavo zadobile, pač ni. Podlaga za odškodnine je vredno v izreku izvedencev, kakor in kolikor so spoznali, to je veljalo, kjer je bila mera pičla, tam je za kmeta slabo, kjer obilna, tam je gospoda bolelo, toda kar so izvedenci rekli, to je veljalo. Izredno bi se znala pomoč le tedaj poskusiti, ako bi se našli čisto novi dokazi, ali ako bi se dokazala očitvidna pomota v številkah ali računjenji.

Iz Ljubljane. — Vse naše šole so končane in z dijaki vred je zapustilo naše mesto še veliko drugih prebivalcev, ki so šli nekaj po toplicah, nekaj pa na deželo vživat počitnice. Mestu se to precéj pozna, ako ravno smo tudi mi dobili novih gostov iz južnejših krajev, posebno iz Trsta. — Vreme je zdaj postalo vendar stanovitneje in vroče, da morejo žita zoreti. Ob enem pa ponehavajo tudi kužne bolezni. — Mestno starešinstvo se kaj živahno giblje, kar je večina narodna; vidi se, da je prišel ves nov duh v ta važni zastop. Kar se je volilni hrup poleg, je mesto tudi vse bolj

mirno, vidi se, da se nemškutarija počasi, pa tem gotoveje drobi. Le to bi bilo še želeto, da bi se po krasnih nasadbah „pod Turnom“ (Tivoli) napravili napisi slovenski, ker se tam največ tujcev sprehaja, ki bodo potem videli, kaka je Ljubljana, in ne več pisarili, da je nemška. Nadjamo se, da bo sedanji magistrat vse javne napise vsaj pregledal.

— (*Gosp. deželni predsednik Andrej Winkler*) vrnil se je preteklo soboto zjutraj z Dunaja v Ljubljano.

— Po razglasu deželnega odbora kranjskega od 10. julija t. l. št. 3901 bode nekaj dečkov in deklic v začetku šolskega leta 1882/3 v sirotišnico v Ljubljani sprejetih, morebiti bodo tudi nekatere sirotinske štipendije na roko oddane. Prošnje za sprejem v sirotišnico ali za podelitev štipendij na roko naj se po deželi c. k. okrajnim glavarstvom, v Ljubljani pa mestnemu magistratu do 10. avgusta t. l. izročé. Slavna c. k. okrajna glavarstva in ljubljanski magistrat, gotovo pa tudi častita duhovščina bodo radovoljno vsakemu povedali, kako je treba take prošnje narediti in kaj je v njih treba dokazati.

— (*Tržaški škof Glavina*) pride dne 29. t. m. v Trst ter bo dne 6. avgusta tam na škofovski sedež slovesno vmeščen.

— (*Potres*) imeli smo pretekli ponedeljek v Ljubljani in okolici na vse zgodaj in potem večkrat do večera. Prvič se je potreslo krog pol 4. ure zjutraj, drugič hujše krog 5. ure s podzemeljskim bobnenjem, najhujše in najdalj pa se je ponovil potres ob $\frac{3}{4}$ 9. zjutraj, ker prizdigavalo je zemljo navkviško nad štiri sekunde. Bolj rahli sunki z bučanjem spremljani čutili so se še ob 12. in 20 minut ter ob 4. in 8 minut. Zadnje podzemeljsko bobnenje brez gibanja pa se je čulo ob pol 7. uri zvečer. — Prva misel po potresu nam je bila: Kako se godi dragim našim Zagrebčanom? Pa, hvala Bogu, ne sliši se nič hudega. — V Trstu pa je bil potres podoben našemu, precej hud, pa brez škode.

— (*Preskušnje zrelosti na realki*) delalo je 13 učencev, eden jo je prestal z odliko, 10 dobro, 2 pa bodeta morala izpit ponavljati.

— (*Šolsko poročilo gimnazije novomeške*) za leto 1881/2. obsega: Spis „der absolute genitiv bei Homer von Johann Teutsch“, in potem: šolska poročila. Iz teh posnamemo, da je na tem zavodu podučevalo 15 učencev, in to: vodja J. Fischer, profesorji: P. Bernard Vovk, P. Ladislav Hrovat, P. Rafael Klemenčič, P. Ig. Staudacher, Jan. Polanec, Nicod. Donemiller, Gustav Stanger, Leop. Koprivšek, Anton Derganc, A. Riedel, R. Nachtigall, Fr. Brežnik in suplenta: J. Teutsch in P. Hugolin Satner. — Učencev je bilo na tej gimnaziji 175, — po narodnosti 159 Slovencev, 1 Srbohrvat in 15 Nemcev, po domovini: 16 Novomeščanov, 141 družih Kranjcev, 1 Korošec, 7 Štajarcev, 2 Istrijana, 1 Hrvat, 1 Slavonec, 3 Nižeavstrijci, 1 Moravan in 2 Ogra. Napredek je bil pri 17 učencih odličen, pri 100 dober, 2 nista bila izprašana, 38 jih je dobilo 2. in 3. red, 18 pa jih ima preskušnjo ponavljati.

— (*Letno poročilo realke ljubljanske*) ima na čelu spis prof. Profta „Bestimmung der Krümmungslinien einiger Oberflächen“. Učencev je bilo v začetku šolskega leta 219 (lani 237), na koncu pa 203 (lani 221). Število učencev se je toraj v zadnjem šolskem letu zmanjšalo za 18. Iz Kranjskega jih je bilo vseh 129, iz Cisle 56, iz Transle 16, iz Italijanskega 2. Katoličanov bilo je 200, protestanta 2, jud 1. Za Nemce se jih je vpisalo 93 (lani 101), za Slovence 85 (lani 91), Hrvata sta bila 2, Čeh 1, Italijanov 21, Francoz 1. Gledé napredka jih je z odliko šolo izdelalo 8 (lani 6), prvi red jih je dobilo 147 (lani 158), dvojko 17 (lani

25), trojko 11 (lani 3), skušnjo jih ima iz enega predmeta ponavljati 20 (lani 28). Čudno prikazen najdemo gledé šolnine, katero je moralo letos plačevati 123 učencev, lani pa samo 85, da si jih je bilo vseh skupaj več. Vse šolnine oproščenih je bilo letos samo 74 (lani pa 134), polovice oproščenih pa 6 (lani 2). Ustanov jih je živelo 19 (lani 18) ter so letos vsega skup prejeli 1804 gold. 86 kr., lani pa 1973 gold. 4 kr. Z realko skleujeno obrtnijsko šolo je obiskovalo 157 učencev.

— (*Letno poročilo gimnazije ljubljanske*) ima na čelu spis prof. dr. Nejedlega „zur Theorie der Sinneswahrnehmung“. Učencev je bilo v začetku šol. leta 670 (lani 628), na koncu pa 613 (lani 595). Število učencev bilo je toraj koncem šolskega leta toliko večje od lani, kakor je bilo na realki manjše. Iz Kranjskega jih je bilo 538, iz Cisle 65, iz Transle 8, iz vnanjih dežel 2. Katoličanov bilo je 611, protestant 1, jud 1. Za Nemce jih je bilo vpisanih 146 (lani 132), za Slovence 457 (lani 453). Italijanov je bilo 7, Čehi 3. Z odliko je šolo izdelalo 57 učencev (lani 74), prvi red jih je dobilo 359 (lani 370), dvojko 60 (lani 56), trojko 43 (lani 28), ponovitev izpraševanja iz enega predmeta se je dovolilo 84 (lani 52), neizprašanih je ostalo 6 (lani 2). Splošnji napredek je toraj mnogo slabejši od lanskega leta. Glede šolnine najdemo isto prikazen kakor na realki, da jo je namreč plačevalo več učencev kakor lani. Vso je plačevalo 375 učencev (lani 303), na pol oproščenih je bilo 24 (lani 26), čisto oproščenih 214 (lani 266). Šolnina je znašala 8376 gld. (lani 7167 gld.). Vstanove je imelo 126 učencev (lani 121) ter so prejeli vsega skupaj 9900 gld. 53 kr. (lani 9569 gld. 61 kr.). Po „Sl.“

— (*Letno poročilo II. mestne peterorazredne deške ljudske šole*) v Ljubljani 1882. priobčuje nekoliko črtic iz šolske kronike; pregled števila učencev, imena učiteljev in konečno po napredku uvrstena imena učencev. Ravnatelj šoli je nadučitelj Leop. Belar, učitelj veronauka Janez Gnjezda, učitelji pa: Franc Kokalj, Fr. Bahovec, Andrej Žumer, Anton Razinger, Fr. Raktelj, Fr. Pavlin, Albina Böhm. Na pripravljalnici za obrtnijsko šolo: Leop. Armič in Fr. Kokalj; na šoli na Mahu pa: učitelj veronauka Jan. Kilar, A. Razinger in Marijana Fröhlich. — Iz šolske kronike posnamemo: da je odbor gospá ljubljanske čitalnice podaril 17 učencem vso obleko. Gospa K. Fröhlichova in druge dobrotnice pa so napravile 84 otrokom šole na Mahu obleko. Posebna dobrotnica te šole imenovana je gospá F. Matevžetova. Hrano je dobivalo 36 učencev brezplačno in to: v deškem zavetišči Vincencijeve družbe 9, pri č. oo. frančiškanih 2, pri č. m. Uršularicah 4, v deželni bolnici 4, in v privatnih hišah 17 učencev. — V peterorazredno šolo vpisanih je bilo 673 učencev, med letom jih je vstopilo 36, izstopilo 44, umrli 4, konec leta ostalo: 625, po narodnosti je bilo: 644 Slovencev, 27 Nemcev, 2 Laha. — Po napredku je sposobnih v bližnji višji razred 414, nesposobnih 201, nevrstjenih 10. — Na pripravljalnici za obrtnijsko šolo bilo je 155 učencev, in to: 153 Slovencev, 2 Nemca; izmed teh je šolo obiskovalo: prav pridno 55%, pridno 20%, manj pridno 15%, zanikrno 10%. — Šola na Mahu imela je 75 učencev, samih Slovencev, in izmed teh je po napredku: sposobnih za bližnji višji razred 38, nesposobnih 22, nevrstjenih 7.

— (*Kanoniku dr. Gogalu*) so dijaki za slovo v petek zvečer zapeli pod oknom, ter so s tem pokazali, kako priljubljen je bil kot vereučitelj pri svojih učencih. V imenu tovarišev profesorjev poslovil se je pri zadnji konferenci g. šolski nadzornik Smolej od njega, in gosp. kanonik je v svojem odgovoru povdarjal, kako težko se mu je ločiti od zavoda, na katerem je deloval skoz 22 let.

— (*Dežela kranjska*) je tožila erar za povrnitev stroškov pri kužnih boleznih. Državna sodnija je naši deželi prav dala in država ji mora povrniti 93.889 gld. 64 1/2 kr. pa 6% do 1. novembra 1881. Deželo je zagovarjal naš na Dunaji bivajoč odvetnik dr. Chrobath.

— (*Domača obrtnija.*) Svečar gospod O. Dolenc v gledališčinih ulicah je imel te dni v svoji prodajalnici na ogled postavljene jako krasno in umetno izdelane in ozaljšane cerkvene sveče, tri „albume“ in dva keliha, vse čisto iz voska. To blago je namenjeno za tržaško razstavo in bo gotovo našlo zaslužen pripoznanje v čast naši obrtniji.

— (*O cerkvenem vredovanji slovenskem.*) Ljubljansko škofijstvo rešuje zdaj slovenske vloge slovenski, tudi cerkvene račune. Obrazci k vsemu temu se dobivajo tiskani pri g. R. Milicu v Ljubljani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Poleg važnih egiptovskih dogodov bil je Dunaj zadnje dni poln o shodu volilcev, katerega so sklicali načelniki „nemško ljudske stranke“ dr. Fischhof, baron Walterskirchen, dr. Newald, Kronawetter i. dr. v dvorano glasbenega društva preteklo nedeljo zjutraj ob 9. uri. — Zbralo se je mnogo prav odličnega občinstva, pa tudi veliko judovsko-dijaške družali, katera je pri vsaki priliki skušala s škandali zborovanje nemogoče storiti. — Navzoči zbrali so si z ogromno večino za predsednika, bivšega dunajskega župana dr. Newald-a. — Potem oglasi se kot prvi govornik stari dr. Fischhof, z gromovitimi pravo-klici pozdravljen rekel je med drugim: „Pred par dnevi prišel sem iz svoje samote, da na svoje stare dni, kolikor le mi moč, pripomorem k edinosti in k združenju. (Dolgo trajajoče odobravanje.) Vstopim se v Vaše vrste kot star prost vojak. Tudi jaz hočem k temu pripomoči, da nemci nastopijo kot boritelji za prostost, ne v boji zoper Slované, temveč združeni z njimi. Izrazil sem svoje mnenje prosto in brez kinča v kratkem spisu v nadi, da mi bode mogoče Vam osebno svoje misli razodeti, toda v resnici prestar in prenemogel sem za to, tedaj prosim dovoliti, da Vam spis prebere dr. Ed. Singer, naš odličen pravdosrednik. „Potem se je prečital obširni dr. Fischhof-ov program. Danes posnamemo iz tega samo sledeči stavek: „Prostost je dragoceno imetje vsakega ljudstva, vendar pa zgubljena — ni zgubljena za zmiraj, — jezik pa je duh, je duša ljudstva, in ako to ž njim enkrat pogine, — ne bo se nikdar več vzdignilo iz valov časa. Jeziki so dostikrat narode preživeli, — nikdar pa narod svojega jezika, ker njega zadnji glas je njegov zadnji zdihljaj.“ — Drugi enako z veliko pohvalo sprejeti govornik bil je baron Walterskirchen; — tretji govoril je vrednik Herzka uže v veliki nemirnosti, posebno se je z razsajanjem odlikoval neki Friedjung s svojo gardo nemških buršov, vendar pa je še izgovoril do konca; — ko se je pa potem hotel nasvetovati konec razgovora, ter se temu nasproti silil z vso nesramnostjo njegovega rodu omenjeni Friedjung, nastal je tak vriš in nered, da je bil predsednik prisiljen zborovanje skleniti. — Garda iz Leopoldovega predmestja je vendar to dosegla, da se ni moglo glasovati, — in da levičarski časniki smejo trditi: dunajski volilci niso izrekli, da hočejo v miru živeti s Slovani. — Dvoje pa je vendar dosegel ta shod, da se bo širila nemška ljudska stranska med zmirnimi deli našega pravicoljubnega nemštva, — posebno pa, da se bo na Dunaji med meščani in potem v mestnem in držav-